

Stichting Basisschool de Ridderslag
Gouda

JAARVERSLAG 2016

Stichting Basisschool de Ridderslag
Ridder van Catsweg 256a
2805 BC GOUDA

INHOUDSOPGAVE

A	BESTUURSVERSLAG	PAGINA
	Bestuursverslag	1
	Financiële positie	15
	Resultaat	16
	Kengetallen	17
B	JAARREKENING	
B1	Grondslagen voor de jaarrekening	18
B2	Balans per 31 december 2016	22
B3	Staat van baten en lasten 2016	24
B4	Kasstroomoverzicht 2016	25
B5	Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	
1.2	Materiële vaste activa	26
1.3	Financiële vaste activa	26
1.5	Vorderingen	27
1.7	Liquide middelen	27
2.1	Eigen vermogen	28
2.2	Voorzieningen	28
2.4	Kortlopende schulden	29
	Model G: doelsubsidies OCW	30
B6	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	31
B7	Overzicht verbonden partijen	32
B8	Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	
3.1	(Rijks)bijdragen OCW	33
3.5	Overige baten	33
4.1	Personele lasten	34
4.2	Afschrijvingslasten	34
4.3	Huisvestingslasten	35
4.4	Overige instellingslasten	35
4.4	Leermiddelen	35
5	Financiële baten en lasten	36
	WNT	37
B9	Gebeurtenissen na balansdatum	38
C	OVERIGE GEGEVENS	
C1	Controleverklaring	39
C2	(Voorstel) bestemming resultaat baten en lasten	43
	BIJLAGE(N)	
D1	Gegevens over de rechtspersoon	44

Directieverslag 2016

Inleiding

Hieronder vindt u het directieverslag behorend bij de jaarrekening 2016 van Stichting Basisschool De Ridderslag (hierna: De Ridderslag).

Organisatie

De Ridderslag heeft als statutair doel 'het verwezenlijken van de pedagogisch-didactische en sociaal-pedagogische beginselen van dr. Rudolf Steiner' door het in stand houden van 'scholen en instellingen' op basis van deze beginselen, en door 'alle andere wettige middelen' die het gestelde doel kunnen bevorderen. De huidige activiteiten bestaan uit het geven van basisonderwijs (kleuter- en onderbouwklassen) en het ondersteunen van Stichting Vrije Peuteropvang Het Rozenpoortje. De missie en visie staan omschreven in het schoolplan.

De organisatievorm van de school is een stichting. De Ridderslag heeft onderwijskundig en ondersteunend personeel in dienst om haar doelstelling te verwezenlijken. De dagelijkse leiding is in handen van de schoolleider. De stichting heeft een onbezoldigd bestuur. Het bestuur komt eenmaal per zes weken bijeen.

In het schoolgebouw is eerder genoemde peuterstichting 'Het Rozenpoortje' gevestigd die peuter- en dreumesgroepen exploiteert, en evenals de Ridderslag werkt vanuit een antroposofische pedagogiek. De Ridderslag en het Rozenpoortje zijn aparte stichtingen, maar werken wel samen om een doorgaande leerlijn te waarborgen. Veel leerlingen uit de peuterklas van stichting Het Rozenpoortje stromen door naar een kleuterklas van de Ridderslag.

De school staat open voor leerlingen van alle gezindten, mits de ouders de pedagogisch-didactische uitgangspunten van De Ridderslag onderschrijven (verwoord in de schoolgids), en voor zover de ondersteuningsbehoefte van de leerling past binnen het ondersteuningsprofiel van de school. Dit profiel is opgenomen op de website van de school.

Ontwikkeling leerlingenaantal

De school telde aan het begin van het verslagjaar 234 leerlingen; aan het eind van het verslagjaar waren dat er 238. Op de teldatum (1 oktober) had de school 235 leerlingen: 3 meer dan een jaar eerder.

In 2016 verlieten 32 leerlingen de school. Daarvan gingen er 24 na de zomervakantie naar het voortgezet onderwijs; 2 leerlingen vertrokken wegens verhuizing; 1 leerling stroomde uit naar het speciaal basisonderwijs, en 5 leerlingen stapten over naar een andere basisschool om andere redenen.

In de loop van het jaar stroomden 36 leerlingen in: 29 in een van de kleuterklassen, en 7 in hogere klassen. In het laatste geval noemden ouders net als in eerdere jaren vaak als motief: het brede aanbod aan vakken op De Ridderslag in vergelijking met de vorige school van hun kind(eren). Zij ervoeren daar een toenemende focus op cognitieve prestaties.

De leerlingen waren in het verslagjaar verdeeld over tien klassen: drie kleuterklassen (gecombineerde groepen 1-2) en klas 1 tot en met 6 (groep 3 t/m 8) met daarbij één dubbele klas (klas 5a/5b; na de zomervakantie 6a, respectievelijk 6b).

In het jaarplan 2016 waren geen specifieke doelen opgenomen voor de werving van leerlingen. Wel zijn er wervingsactiviteiten geweest: door schoolleider, personeel en bestuur zijn in samenwerking met personeel van Het Rozenpoortje begin februari open dagen georganiseerd.

Ontwikkelingen onderwijs

Uitstroom

De uitstroom van leerlingen naar het vervolgonderwijs was in 2016 als weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 PrO = Praktijkonderwijs; VMBO-B = Basisberoepsgerichte leerweg; VMBO-K= Kaderberoepsgerichte leer-weg; VMBO-G/T = Gemengd/Theoretische leerweg; HAVO = hoger algemeen voortgezet onderwijs; VWO = voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

School	2016						TOTAAL
	PrO	VMBO-B	VMBO-K	VMBO-G/T	HAVO	VWO	25
De Vrije School den Haag						1	1
Rudolf Steiner College, Rotterdam				1	1	2	4
Marecollege, Leiden					1		1
Carmelcollege (Antoniuscollege)					7	2	9
CSG De Goudse Waarden; Gouda						1	1
Wellantcollege, Gouda		2		1			3
Wellantcollege, Boskoop			1				1
Kespercollege					1	1	2
Schoonhovens college, Schoonhoven		1					1
Montessori Lyceum, Rotterdam						1	1
Totaal	0	3	1	2	10	8	24

Toetsgegevens

2016 was het eerste jaar waarin De Ridderlag zich over de 'eindopbrengsten' voor taal en rekenen richting de Inspectie verantwoordde aan de hand van de resultaten van een centrale eindtoets die op twee dagen in april werd afgenomen bij de leerlingen van klas 6 (groep8): de IEP Eindtoets van Bureau ICE.

In 2015 heeft de Inspectie daarvoor een normering opgesteld: een ondergrens van 80, bij een landelijk gemiddelde van 82. De gemiddelde score van de leerlingen van De Ridderlag was 83.

In februari 2016 liet de Inspectie de normering voor *tussenresultaten* voor *technisch lezen*, *begrijpend lezen* en *rekenen en wiskunde* los. Het is voortaan aan scholen zelf om ambitieuze doelen te stellen en die te volgen. De toetsresultaten van 2016 zijn voornamelijk vergeleken met het landelijk gemiddelde.

De resultaten voor *technisch lezen* waren wisselend: drie leerjaren boven het gemiddelde; drie eronder. Vanuit de traditioneel andere aanpak bij het lees- en schrijfonderwijs en doordat op De Ridderlag vanaf klas 1 (groep 3) een breed vakkenpakket wordt aangeboden, blijven de resultaten voor *technisch lezen* op De Ridderlag in de eerste jaren doorgaans achter bij de meeste andere scholen – en dus bij het landelijk gemiddelde. In de hogere klassen trekt dit dan bij.

In 2016 waren de resultaten in klas 2 echter bóven het landelijk gemiddelde, en in klas 3 en 4 waren de resultaten juist onvoldoende. Mede om dit laatste te verbeteren, is al in de loop van 2015 ingezet op verbetering van het pedagogisch klimaat. De eerste positieve effecten daarvan werden in de loop van 2016 zichtbaar. Dit heeft zich in 2017 voortgezet.

In klas 5 en 6 waren de resultaten voor technisch lezen naar verwachting (ruim bovengemiddeld).

De resultaten voor *begrijpend lezen* (klas 4, 5 en 6) liggen op de Ridderstag traditioneel boven het landelijk gemiddelde, en dat was ook in 2016 het geval (resp. 120%, 115% en 108%).

Voor *spelling* lagen de resultaten in klas 5 en 6 (ruim) boven het landelijk gemiddelde; in de overige klassen ruim eronder. Dit heeft geleid tot extra oefenen in de tweede helft van 2016 (met goede resultaten bij de toetsronde van januari 2017).

De scores voor *werkwoordspelling* (eind klas 5 en midden klas 6) lagen in 2016 ruim boven het landelijk gemiddelde.

Voor *rekenen en wiskunde* waren de resultaten conform eerdere jaren: vanaf klas 2 over het algemeen rond of net boven het landelijk gemiddelde. In klas 3 waren de scores nog duidelijk onvoldoende, maar eerdergenoemde aanpak heeft ook hier verbetering gebracht in de loop van 2016 (leidend tot een bovengemiddelde score in januari 2017).

De school blijft verder werken aan een belangrijke basisvoorwaarde voor goede toetsresultaten: verbetering van het concentratievermogen van de leerlingen. Hiertoe wordt gewerkt met een rooster met minder verschillende vakleerkrachten in klas 1, 2 en 3.

In vervolg op een eerder project werd in augustus 2016 in de nieuwe eerste klas het project 'Klas in beweging' gestart. De leerlingen wisselen de momenten van concentratie af met zinvolle bewegingsoefeningen. Hiervoor werd speciaal meubilair aangeschaft: banken en kussens in plaats van leerlingtafels en -stoelen. De eerste ervaringen van leerkrachten, kinderen en ouders waren positief. Inmiddels is besloten om het project voort te zetten in de komende 1^e en 2e klas(sen).

Andere opbrengsten

De opbrengsten van het vrijeschoolonderwijs laten zich niet uitsluitend vangen in toetsscores voor taal en rekenen. Een glimp van ons brede vakkenaanbod werd zichtbaar tijdens de klassenpresentaties (in 2016 zoals gebruikelijk driemaal), waarbij leerlingen van klas 1 tot en met 6 aan ouders en andere belangstellenden lieten zien waaraan ze in de achterliggende periode in de klas hadden gewerkt. Naast rekenen en Nederlandse taal was dat bijvoorbeeld aan vreemde talen, aardrijkskunde, toneel, beweging, en (koor)zang.

In de laatste schoolweek zette klas 6 na hard werken een prachtige eigen productie op de planken: *Je bent niet alleen*.

De school heeft inmiddels jarenlange ervaring gekregen in het projectmatig werken met kinderen in kleine groepen buiten de klas. Ook in 2016 is de school verder gegaan met de *ID-stroom* (individuele differentiatie). De werkwijze is vastgelegd in het protocol 'Meerbegaafde leerlingen'.

Enkele tastbare opbrengsten van de ID-projecten waren gedurende het jaar te zien in de vitrines op school.

Zoals gebruikelijk werden er in 2016 ook weer diverse jaarfeesten gevierd op school: onder andere het pinksterfeest met de dans van klas 4 rond de meiboom, en het Michaëlsfeest met door klas 6 georganiseerde spelletjes. Door overvloedige regenval kon het Sint Jansfeest met de vuurproef voor leerlingen van klas 6 op het terrein van waterscoutinggroepen Cornelis de Houtman en Kastanujo helaas geen doorgang vinden. Bij het afscheidsfeest van klas 6 hebben de leerlingen de vuurproef gelukkig alsnog kunnen afleggen.

Ook waren er weer opvoeringen van het zowel het paradijsspel als het kerstspel en het driekoningspel, waarbij leerkrachten, (oud-)ouders en oud-leerlingen samenwerkten.

Passend Onderwijs

Namens De Ridderstag heeft de schoolleider zitting in het algemeen bestuur van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Midden Holland. In 2016 kwam dit bestuur viermaal regulier bijeen, en eenmaal extra in verband met noodzakelijke besluitvorming over een nieuw verdelingsmodel voor de middelen voor extra ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. Het nieuwe verdelingsmodel betekende een wijziging van het Ondersteuningsplan per 1 augustus 2016.

In het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband zijn afspraken vastgelegd over het niveau waarop scholen hun leerlingen vanaf 1 augustus 2016 minimaal dienen te ondersteunen (basisondersteuning). Per 1 augustus 2016 wordt aan scholen één bedrag voor zowel de basisondersteuning als de extra ondersteuning toegekend. Daarmee kunnen de scholen een hoog niveau aan ondersteuning bieden tot aan de verwijzing van een leerling naar het speciaal basisonderwijs (SBO) of het speciaal onderwijs (SO). De aangesloten besturen kunnen binnen dit bedrag zelf keuzes maken als het gaat om de toedeling van middelen ten behoeve van de basisondersteuning op de school. De afspraken in het Ondersteuningsplan over de basisondersteuning gelden daarbij als absolute ondergrens. Het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband is te vinden op de website van De Ridderstag.

Uitval en vervanging van lessen

De school beschikt de laatste jaren over een beperkt aantal vervangers die lessen kunnen overnemen van een wegens ziekte of om andere reden afwezige leerkracht. Daar komt bij dat de inzet van vervangers sinds 1 juli 2016 ernstig wordt belemmerd door de Wet werk en zekerheid. Door de inzet van leraren in opleiding (LIO's) en extra inzet van leerkrachten met een deeltijdaanstelling, bleef het aantal lessen dat in 2016 uitviel, binnen de perken.

Wegens ziekte en medische afspraken (72%), betaald en onbetaald verlof (22%) en roosterwijzigingen of overige redenen (6%) is in 2016 14,5% van de uren verzorgd door een vervangende leerkracht (hetzij een vervanger zonder vast dienstverband; hetzij een leerkracht die extra uren maakt). In 2015 was dit nog 9,4%. In twee derde van de vervangen lessen ging het om langdurige vervanging wegens ziekte.

Het beleid van de school is, om, wanneer geen vervanger beschikbaar is, de leerlingen van de betreffende klas over andere klassen te verdelen (met opdrachten voor werk op eigen niveau). In 2016 was dit voor 0,57% van de uren noodzakelijk (in 2015 was dit 0,96%). Daarnaast is driemaal aan ouders van (deels nog niet leerplichtige) kleuters gevraagd, hun kind wegens gebrek aan vervanging zo mogelijk een dag thuis te houden (0,13%); de kinderen die wel op school kwamen, werden ondergebracht in een andere klas.

Digitaal leerlingvolgsysteem

De vorderingen van leerlingen worden sinds enkele jaren bijgehouden in *Volglijn*, het digitale leerlingvolgsysteem van de Begeleidingsdienst voor vrijescholen. Het systeem wordt gebruikt voor periodeverslagen, overdracht tussen collega's, verslagen van oudergesprekken en incidenten, groepsplannen taal en rekenen in het kader van handelingsgericht werken (HGW). Voor het invoeren en bijhouden van toetsgegevens maakt de school gebruik van LOVS4, een database van CITO die de toetsgegevens ook beschikbaar maakt in *Volglijn*.

Personeel

De Ridderstag had over heel 2016 gemeten, 23 personeelsleden in dienst, waarvan 22 met een vast dienstverband. Verder maakt de school gebruik van enkele vervangende krachten, van leraren in opleiding (LIO's), van dienstverlening door derden, en van ondersteuning door vrijwilligers. Een personeelslid trad vrijwillig uit dienst. Haar plek werd ingenomen door een zittende collega, wat ruimte bood voor de indiensttreding van twee nieuwe collega's

Medio 2016 ging voor het eerst in de geschiedenis van de school een kleuterjuf met pensioen. Zij werd opgevolgd door een kleutermeester. Aan het eind van het kalenderjaar volgde een tweede pensionering, op het secretariaat van de school. De vrijkomende taken zijn vooralsnog intern herbelegd.

Tussen de meivakantie en de zomervakantie genoot een leerkracht van klas 5 van spaarverlof. Gedurende de hele periode was er vervanging.

Door een combinatie van werkgerelateerde en niet-werkgerelateerde arbeidsongeschiktheid steeg het ziekteverzuim onder het eigen personeel in 2016 naar 11,19%. Ter vergelijking: in 2014 lag het ziekteverzuim nog op 2,95%; ruim onder het landelijk gemiddelde voor het primair onderwijs; in 2015 was dit 9,94%.

De ziekmeldingsfrequentie was 1,21; een duidelijke daling ten opzichte van 2015 (2,55).

In 2016 waren er 5 medewerkers met een nulverzuim gedurende het hele kalenderjaar.

Het ziekteverzuim onder ingeleend personeel is in bovenstaande cijfers niet begrepen.

Gezien de aard van de ziekmeldingen is er, ondanks het hoge verzuimcijfer, geen aanleiding voor het ondernemen van acties. Jaarlijks wordt het ziekteverzuim van het eigen personeel op school geëvalueerd met de bedrijfsarts van ArboUnie. Dan wordt ook gekeken naar te ondernemen acties en verbeterpunten. De begeleiding door de bedrijfsarts en schoolleiding verloopt naar tevredenheid. De reïntegratieprocessen verlopen hierdoor positief en goed voor alle betrokkenen.

Voor het lerarencollege zijn er in 2016 diverse collectieve studiebijeenkomsten geweest:

o.a. over hoogbegaafdheid (3x; aparte trajecten voor kleuterleerkrachten en leerkrachten van klas 1 t/m 6, verzorgd door een externe deskundige), groeps- en handelingsplannen, en intervisie en *feedback*. Ook was er een opmaat van het schooljaar over enthousiasme in je werk, en een workshop 'buitenspel', aangeboden door de werkgroep Plein.

Een flink deel van de leerkrachten nam tevens deel aan de regionale en/of de landelijke pedagogische vergadering van vrijeschoolleerkrachten.

Daarnaast hebben diverse medewerkers individueel gewerkt aan deskundigheidsbevordering en persoonlijke ontwikkeling. Dit betrof onder meer deelname aan de Zutphense Zomercursus (1 week), een individuele opleiding tot hoogbegaafdheidsspecialist, deelname aan de landelijke bijeenkomst van kleuterleidsters, deelname aan de netwerkbijeenkomsten van taal- en rekenspecialisten, en de jaarlijkse trainingsmiddag voor bedrijfshulpverleners.

Twee leerkrachten verzorgden samen het programma van het jaarlijks personeelsuitje. En in het kader van de Dag van de Leraar én het veertigjarig ambtsjubileum van een van de collega's werd het personeel getraakteerd op een maaltijd en een muzikale voorstelling.

Werkgroepen

In de school zijn diverse werkgroepen met ouders en leerkrachten actief. De Meimarktcommissie organiseerde in 2016 voor de tiende keer op rij een zeer geslaagde Meimarkt, met als thema Circus'. De opbrengst is door de Meimarktcommissie aan school ter beschikking gesteld, ten bate van nieuwe toneelverlichting. Omdat het benodigde bedrag nog niet bijeen is gespaard, is deze nog niet aangeschaft.

Dezelfde commissie organiseerde in 2016 ook opnieuw een succesvolle herfstmarkt.

Door de Werkgroep 'Omgaan met elkaar' is in 2016 wederom het pinksterfeest voorbereid. Ook is enige malen via nieuwsbrief *Periodeschrift* aandacht gevraagd voor thema's uit het Omgangsprotocol.

In het voorjaar van 2016 ging voor de zesde keer een door enkele personeelsleden georganiseerde oudercursus van start, waarin de achtergronden van de vrijeschoolpedagogiek uitgebreid aan de orde kwamen. De cursus genoot ruime belangstelling.

Door de werkgroep zijn periodiek tuinwerkochtenden georganiseerd, waarbij ouders meehielpen bij het onderhouden van het groen rond de school, en bij de aanleg van nieuwe speelmogelijkheden. In 2016 werden bijvoorbeeld wilgentipi's gevlochten, werd een moestuinbak gemaakt, en werden een picknickveldje voor de kleuters en een tweede fietsenstalplek aangelegd. Met de plaatsing van een zwengelpomp werd aanleg van de zand-waterspeelplek afgerond.

Sinds 2010 neemt de school deel aan *Seizoener*, een onafhankelijk kwartaaltijdschrift dat bijdraagt aan een eigentijdse presentatie en uitstraling van vrijescholen. De inhoud wordt vóór en deels door de scholen zelf gemaakt; door het schoolspecifieke middenkatern heeft iedere school zijn eigen schoolkrantijdschrift. Zo wil de *Seizoener* een uitingsvorm zijn voor wat er in en rondom de scholen leeft. Daarnaast biedt *Seizoener* ruimte aan zinvolle, inspirerende artikelen, gerelateerd aan de antroposofie en het opgroeiende kind in het bijzonder. *Seizoener* is ook in 2016 viermaal verschenen met een Ridderstagkatern. De thema's van dat katern waren: het lichaam, het heelal, boeken, en films. De redactie van het schoolkatern bestaat vrijwel geheel uit ouders.

De Werkgroep Beheer heeft in 2016 met name kleinere werkzaamheden verricht en begeleid, conform het meerjarenonderhoudsplan, jaarschijf 2016; zie ook hierna, onder 'Beheer'. In financieel opzicht was er één grotere (uitbestede) klus: de vervanging van de toneelgordijnen (friezen en poten) en het aanbrengen van een horizontoek.

Los van de werk- of projectgroepen zijn er diverse ouders actief op andere terreinen, zoals bijvoorbeeld de ouderbibliotheek of de verzorging van de jaartafel(s), de begeleiding van de jeugdavondvierdaagse, of de muzikale ondersteuning bij jaarfeesten.

Beheer

De huisvestingssituatie is goed. Vanwege de leeftijd van het schoolgebouw (32 jaar) zijn wel regelmatig grotere onderhoudsklussen noodzakelijk. Conform het meerjarenonderhoudsplan zijn begin 2016 de toneelgordijnen vervangen.

Klachten

De school is aangesloten is de Landelijke Klachtencommissie voor het Algemeen Bijzonder Onderwijs (ondergebracht bij Stichting Geschillencommissies Bijzonder Onderwijs, GCBO). In 2016 zijn geen formele klachten ontvangen of behandeld.

Kinderopvang

De Ridderstag heeft sinds enkele jaren een convenant met Quadrant Kindercentra voor het verzorgen van buitenschoolse opvang (BSO) voor leerlingen van school. De opvang vindt plaats in de op loopafstand gelegen BSO-locatie De Kwikstaart.

Als gevolg van politieke en economische ontwikkelingen is er geen wachtlijst voor buitenschoolse opvang bij Quadrant. De opvangcapaciteit voldoet daarmee aan de behoefte.

Overigens maakt een deel van de ouders gebruik van opvangmogelijkheden bij andere aanbieders.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

In het onderwijs van De Ridderstag wordt getracht, de leerlingen respect bij te brengen voor zichzelf, de medemens en de omgeving (materialen en natuur). Dit principe wordt ook gehanteerd bij de inloop van materialen: daarbij is duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt. De school koopt zo veel mogelijk materialen in met een biologisch keurmerk, en door gebruik te maken van certificaten wordt het energieverbruik vergroend. In 2016 was dit overigens alleen voor is het elektriciteitsverbruik het geval.

Internationalisering

Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar

Kinderen van nu groeien op in een wereld die niet stopt bij de landsgrens. Het onderwijs heeft de belangrijke taak hun leerlingen kennis te laten maken met de internationale en interculturele samenleving. Vrijescholen doen dat door hun leerlingen vanaf klas 1 kennis te laten maken met meerdere moderne vreemde talen. Op de Ridderstag wordt Engels en Frans aangeboden (respectievelijk vanaf klas 1 en 2).

Verwachte toekomstige ontwikkelingen

In bovenstaande activiteiten worden de komende jaren geen veranderingen verwacht.

Prestatiebox

Schoolbesturen ontvangen naast de reguliere lumpsumbekostiging extra financiële middelen (de z.g. prestatiebox), bedoeld voor opbrengstgericht werken, professionalisering van leraren en schoolleiders, en versterken van cultuureducatie.

Opbrengstgericht werken

De gelden uit de prestatiebox (€23.181) werden in 2016 onder andere besteed aan individuele deelname aan een cursus voor rekenspecialisten en een cursus voor taalspecialisten.

Professionalisering schoolleider en leraren

De resterende gelden uit de prestatiebox zijn gebruikt voor de eerder beschreven activiteiten in het kader van deskundigheidsbevordering (kopje 'personeel').

Het specifieke budget voor professionalisering voor schoolleiders voor 2016 is samengevoegd met het budget voor 2017, voor latere besteding.

Versterken cultuureducatie

Dankzij de gelden voor cultuureducatie kan de school de doelstelling om periodiek een professionele jeugdtheaterproductie naar school te halen, realiseren. In 2016 was dat een poppentheatervoorstelling voor de kleuterklassen en klas 1.

In het kader van cultuureducatie viel in 2016 volgens traditie ook: museumbezoek in diverse klassen, bezoeken aan diverse ambachten in de derde klassen, bezoek aan een dansvoorstelling, en een workshop smeden voor klas 6 tijdens het Michaëlsfeest.

Financiën

Voor 2016 was een sluitende begroting vastgesteld. Het resultaat is echter flink beter dan voorzien: € 41.000. De voornaamste verklaring ligt in hogere rijksbijdragen en in niet begrote extra middelen van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs, onder andere in het kader van een overgangsregeling inzake extra ondersteuning aan leerlingen, bedoeld om fluctuaties in het aantal leerlingen dat extra ondersteuning behoeft, op te kunnen vangen.

Voor 2017 wordt een positief resultaat voorzien van ongeveer € 42.000. Dat is ook nodig, om toekomstige verliezen op te vangen. Door het uitstromen van de dubbele klas in de zomer van 2017 (zie ook hierna onder 'Risico's en onzekerheden') zal het leerlingaantal dalen: bij het vaststellen van de begroting werd uitgegaan van een daling van 235 naar 222 leerlingen. Voor 2018 zou dat nog een positief resultaat opleveren van een kleine vijftuizend euro, maar in 2019 en 2020 zou bij ongewijzigde leerlingaantallen een tekort volgen van respectievelijk ruim 25.000 en bijna 28.000 euro.

Sinds het vaststellen van de begroting is de leerlingprognose iets naar boven bijgesteld, waardoor een sluitende begroting in 2019 en 2020 haalbaar lijkt.

Circa 77% van de uitgaven over 2016 betreft personeelslasten (eigen personeel, ingeleend personeel, vrijwilligers, uitbesteed administratief werk). Dit wijkt nauwelijks af van voorgaande jaren. Ongeveer 8% wordt uitgegeven aan huisvestingslasten; 2% aan afschrijvingen; 7% aan leermiddelen en extra ondersteuning, en 6% aan administratieve lasten en overige zaken. De beschikbare reserves zijn verdeeld over een onderhoudsvoorziening, een personeelsvoorziening en een algemene reserve.

Het investeringsbeleid van de school is gericht op duurzame instandhouding van de huisvesting en een adequaat pakket aan leermiddelen. Zo is er in 2016 geïnvesteerd in meubilair (banken en leerlingtafels- en stoelen), laptops (ter vervanging van afgeschreven apparaten), toneelgordijnen (ter vervanging) matten voor gymnastiek (ter vervanging) en boeken voor de schoolbibliotheek (ter aanvulling). Ook werd een beamer aangeschaft ten behoeve van toneelproducties door leerlingen. Naar verwachting zal ook de komende jaren voornamelijk worden geïnvesteerd in vervanging van versleten of afgeschreven middelen of materialen. Hiervoor is in de meerjarenbegroting rekening gehouden. Overigens wordt daarbij voor ICT-apparatuur gerekend met een langere vervangingstermijn dan de afschrijvingstermijn van drie jaar. De Ridderstag beschikt over voldoende financiële middelen om investeringen zelf te kunnen bekostigen. De ontvangst van overige bijdragen (met name vrijwillige ouderbijdragen) laat traditioneel een grillig verloop zien, maar de verwachte kasstromen zijn voldoende in te schatten vanuit het maandelijkse betaalritme van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en de maandelijkse betalingen aan salaris en sociale premies. Daarnaast vinden er wekelijks betalingen aan crediteuren plaats.

De school heeft een beperkt bedrag in waardepapieren van een solidariteitsfonds van de Triodosbank. Verder staan de reserves op een internet spaarrekening. Zij zijn daarom vrij opneembaar. Het beleid van de school is om niet risicovol te beleggen, noch te belenen. Dit beleid is vastgelegd in het Treasury Statuut. De school belegt momenteel niet in aandelen of vergelijkbare producten. Evenmin zijn er leningen afgesloten of maakt de school gebruik van derivaten.

De Ridderstag maakt geen gebruik van financiële instrumenten.

Continuïteitsparagraaf

Kengetallen

Kengetal (stand 31/12)	2016	2017*	2018*	2019*
<i>Personele bezetting in FTE</i>				
Management / directie	0,7594	0,7594	0,7594	0,7594
Onderwijzend personeel	12,0049	12,0086	12,0086	12,0086
Overig personeel	0,0000**	0,9000	0,9000	0,9000
<i>Leerlingenaantallen</i>				
	235	225	225	225

*prognose **vacature 0,7250 FTE

Balans

Activa	2016	2017*	2018*	2019*
<i>Vaste activa</i>				
Immateriële vaste activa	-	-	-	-
Materiële vaste activa	117.121	102.300	76.171	57.602
Financiële vaste activa	3.065	2.838	2.838	2.838
Totaal vaste activa	120.186	105.138	79.009	60.440
<i>Vlottende activa</i>				
Vorderingen	69.975	70.000	70.000	70.000
Effecten	0	0	0	0
Liquide middelen	420.717	471.211	534.249	576.390
Totaal vlottende activa	490.692	541.211	604.249	646.390
Activa totaal	610.878	646.349	683.258	706.830
Passiva	2016	2017*	2018*	2019*
<i>Eigen Vermogen</i>				
Algemene reserve	-	-	-	-
Bestemmingsreserve publiek	-	-	-	-
Bestemmingsreserve privaat	394.787	437.258	448.167	439.239
Bestemmingsfonds publiek	-	-	-	-
Bestemmingsfonds privaat	-	-	-	-
Voorziening onderhoud	40.379	33.379	59.379	91.879
Overige voorzieningen	15.292	15.292	15.292	15.292
Langlopende schulden	-	-	-	-
Kortlopende schulden	160.420	160.420	160.420	160.420
Passiva totaal	610.878	646.349	683.258	706.830

*prognose

In 2009 heeft de Commissie Don in zijn rapport over het financieel beleid van onderwijsinstellingen¹ gepleit voor het toepassen van een samenhangend kader voor het beoordelen van kapitaals- en vermogensposities. Dit kader reikt signaleringsgrenzen voor enkele kengetallen aan die houvast bieden bij het beoordelen van die posities (tabel 2).

Tabel 2 Signaleringsgrenzen

	Formule	Ondergrens	Bovengrens
Vermogensbeheer			
a. Solvabiliteit	Eigen vermogen / totaal vermogen (Totaal Kapitaal – Gebouwen & Terreinen) /	20%	geen
b. Kapitalisatiefactor	Totale baten	geen	35-60%
Budgetbeheer			
a. Liquiditeit	Vlottende activa / Kortlopende schulden	0,5	1,5
b. Rentabiliteit	Exploitatieresultaat / Totale baten	0%	5%

De liquiditeit ('current ratio') is in 2016 iets gestegen, tot 3,06. Dit is boven de bovengrens van de Commissie Don, die in 2009 constateerde dat dit bij 90% van de PO-besturen het geval is. Dit weerspiegelt dat liquiditeiten in deze sector niet alleen een transactiefunctie hebben maar ook een spaarfunctie en een bufferfunctie

De solvabiliteitsratio is in 2016 vrijwel onveranderd ten opzichte van 2015: iets hoger dan de normwaarden van het ministerie). Hierin zit echter wel een vertekening, omdat een deel van het gebouw dat voor eigen kosten is gebouwd, nog niet is afgeschreven; het vertegenwoordigt daardoor een bepaalde waarde.

Twee andere kengetallen, rentabiliteit en kapitalisatiefactor, vallen binnen de signaleringsgrenzen. Het kengetal 'weerstandvermogen' (eigen vermogen minus materiële vaste activa, afgezet tegen ontvangen rijksbijdrage OCW) was eind 2016 23%; ruim boven de norm van 10% die het bestuur hanteert als ondergrens.

¹ Financieel beleid van onderwijsinstellingen, Rapport van de Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen, 29 september 2009

Staat en raming van baten en lasten

	2016	2017*	2018*	2019*
Baten				
Rijksbijdrage	1.194.833	1.163.981	1.135.042	1.122.721
Overige overheidsbijdragen en subsidies	0	0	0	0
Overige baten	85.865	93.150	93.150	93.150
Totaal baten	1.280.698	1.257.131	1.228.192	1.215.871
Lasten				
Personeelslasten	956.690	922.512	924.829	925.903
Afschrijvingen	25.096	28.821	29.129	27.569
Huisvestingslasten	100.635	107.674	107.672	115.674
Overige lasten	157.130	155.553	155.553	155.553
Totaal lasten	1.239.551	1.214.560	1.217.183	1.224.699
Saldo baten en lasten	41.147	42.571	11.009	-8.828
Saldo financiële baten & lasten	-153	-100	-100	-100
Saldo buitengewone baten en lasten	-	-	-	-
Totaal resultaat	40.994	42.471	10.909	-8.928

*prognose

Toelichting bij de meerjarenbalans en de staat en raming van baten en lasten

In vergelijking met de balans van 2015 zijn er in 2016 geen noemenswaardige verschillen. Vanaf 2016 lopen de materiële vaste activa wel terug, en gelijktijdig nemen de liquide middelen toe. Er zijn minder investeringen in meubilair gepland, en bij het plannen van investeringen is voor ICT-apparatuur rekening gehouden met een langere levensduur c.q. vervangingstermijn dan de drie jaren waarin de apparatuur wordt afgeschreven. In de meerjarenbalans worden dus voor de komende jaren vooralsnog minder investeringen voorzien.

Aan de passiva-kant groeit in het overzicht de onderhoudsvoorziening: bij het vaststellen van de jaarrekening 2016 waren er voor de periode 2017-2019 nog weinig grote onderhoudswerkzaamheden gepland.

Zoals hiervoor al is opgemerkt onder het kopje 'financiën', zal het leerlingaantal in 2017 iets dalen als gevolg van het uitstromen van een dubbele klas. De rijksbijdragen zullen daardoor ook dalen, en dit werkt door in het weergegeven resultaat voor de komende jaren.

Verder zijn er geen bijzondere ontwikkelingen die een toelichting op de meerjarenbalans en de staat en raming van baten en lasten vereisen.

Risico's en onzekerheden

De schoolleider en de penningmeester bespreken periodiek de financiële situatie van de school aan de hand van exploitatiecijfers, en rapporteren daarover meermalen per jaar aan het bestuur (intern risicobeheersings- en controlesysteem). Zo kunnen bij eventuele onverwachte ontwikkelingen tijdens het boekjaar tijdig maatregelen worden genomen. In de praktijk is dit overigens niet nodig geweest.